

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Barns möjligheter i ateljén

- **En fallstudie om förskolebarns möjligheter till kreativt skapande i ateljémiljön.**

KURS: Examensarbete, 15 hp

FÖRFATTARE: *Jennifer Madsen, Anna Rosengren*

EXAMINATOR: *Anette Almgren White*

TERMIN: *VT16*

Sammanfattning

Jennifer Madsen, Anna Rosengren

Barns möjligheter i ateljén

-En fallstudie om förskolebarns möjligheter till kreativt skapande i ateljémiljön

Antal sidor: 33

Syftet med studien är att skapa kunskap om barns möjligheter till estetiska uttrycksformer i ateljémiljöer. För att kunna besvara detta har vi använt oss av en kvalitativ forskningsmetod. Vi har därför genomfört en fallstudie på en förskola som är Reggio Emilia-inspirerad, där vi har intervjuat två förskollärare samt två förskolebarn i femårsåldern. Vi har även observerat förskolans verksamma ateljémiljö. Vårt insamlade material presenterar vi sedan med hjälp av en tematisk analysmetod.

Våra forskningsfrågor som väglett oss genom studiens gång är:

- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där barn får möjlighet att behärska alla typer av tekniker som målning, teckning och arbete med lera?
- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där förskollärare samt barnen i verksamheten blir inspirerade till att utforska tankar och idéer som uppstår i verksamheten?

I denna fallstudie har vi utgått från Nordin Hultman (2004) som är legitimerad barnpsykolog och filosofie doktor samt Vecchi (2010) som är en välrenommerad ateljerista inom Reggio Emiliafilosofin. Det finns även vissa inslag av det sociokulturella perspektivet.

Ett av resultaten i studien var att ateljéns placering på förskolan påverkade användandet av den. Av informanterna kom det fram att verksamheten påverkades av att ateljén inte ligger visuellt synlig och därför inte används i den grad man hade önskat. Det andra resultatet var att miljön i ateljén bör vara uppbyggd på ett tillåtande sätt. I den vetenskapliga forskningen framförs det att det är viktigt att materialet är placerat så att barnen själva kan ta av det samt att materialet synliggörs. Av informanterna framkom det att barnens möjligheter till estetiska uttrycksformer påverkas av materialets placering samt hur förskollärarnas inställning är till en tillåtande atmosfär.

Sökord: Ateljé, Förskola, Medutforskande pedagog, Miljö, Reggio Emilia

Innehållsförteckning

Sammanfattning	
1. Inledning.....	1
1.1. Syfte	2
1.2. Forskningsfrågor	2
1.3. Centrala begrepp:	2
2. Bakgrund	3
2.1. Reggio Emilia.....	3
2.2. Den pedagogiska miljöns uppbyggnad	3
2.3. Ateljé och ateljerista.....	5
2.4. Utforskande och projekterande arbetssätt	7
3. Metod	8
3.1. Datainsamlingsmetod	8
3.2. Urval.....	9
3.3. Etiska forskningsprinciper.....	9
3.4. Genomförande av observation.....	9
3.5. Genomförande av intervju.....	10
3.6. Analysmetod.....	11
3.7. Tillförlitlighet och trovärdighet.....	11
3.8. Sökord	12
4. Analys/Resultat	12
4.1. Ateljéns utformning och funktion	12
4.2. Materialets placering	14
4.3. Ateljéns bidrag till rhizomatiska processer	16
5. Diskussion	17
5.1. Sammanfattning av resultat	17
5.2. Ateljéns placering på förskolan påverkar verksamhetens användande av den.	18
5.3. Miljön i ateljén bör vara uppbyggd på ett tillåtande sätt, detta genom att materialet placeras så att barnen själva kan ta av det och att rummet genomsyrar en tillåtande atmosfär.	18
5.4. Konsekvenser av studiens resultat för förskolans verksamhet.....	20
5.5. Metoddiskussion.....	21
5.6. Vidare forskning.....	21
6. Litteraturförteckning	22
Bilaga 1. Intervjufrågor	
Bilaga 2. Stödanteckningar inför observation	

Bilaga 3. Samtycke för minderåriga att delta i studentforskning	
Bilaga 4. Samtycke för vuxen till deltagande i studentforskning	

1. Inledning

Denna uppsats handlar om ateljén i förskolan. I detta kapitel diskuterar vi ateljén i förskolan, hur den kan utformas och hur utformningen av den kan möjliggöra barns utforskande genom estetiska uttrycksformer. I slutet av kapitlet beskriver vi vårt syfte samt de forskningsfrågor som väglett oss genom studien. Därefter följer en kort förklaring av de centrala begrepp som vi använt oss av i studien.

Många förskolor har idag vad som kallas ateljémiljöer. Ateljén är en central plats på förskolorna i Reggio Emilia, en stad i norra Italien vars förskoleverksamhet har inspirerat många förskolor i Sverige (Eriksson Bergström, 2013). Ateljémiljö menar Vecchi (2010) är ett specifikt rum på förskolan där det finns olika inspirationsmöjligheter till skapande och estetiska aktiviteter. Parnell (2011) framställer ateljémiljön som ett rum som ofta är rikt med material, som målartillbehör, lera, gips, flörtkulor och återvinningsmaterial. Med återvinningsmaterial menar Parnell rest- och spillmaterial av olika slag. De estetiska uttrycksformerna kan i ateljémiljön innebära olika skapande aktiviteter där barnen får möjlighet att använda sig av olika tekniker.

Under våra verksamhetsförlagda utbildningar har vi mött många olika förskoleverksamheter, som har haft tillgång till en ateljémiljö. Dessa ateljémiljöer har varit uppbyggda på olika sätt, exempelvis gällande hur man synliggjort materialet och vilken variation och mängd av material som erbjudits. Enligt tidigare forskning redogör Parnell (2011) och Strong-Wilson och Ellis (2007) betydelsen i materialets tillgänglighet för främjandet av det kreativa skapandet. Saar (2005) menar att de estetiska ämnena kan bidra till att människan även blir kreativ inom andra ämnen.

Det står i läroplanen att miljön i förskolan ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande (Skolverket, 2010). Skapande aktiviteter i ateljén är något som intresserat oss under våra verksamhetsförlagda utbildningar, där vi fått ta del av projektarbeten som vidareutvecklats genom användande av olika tekniker i ateljémiljön. Detta arbetssätt kan även kopplas till rhizomatiskt arbetssätt som vi kommer att förklara närmare i bakgrunden.

De olika ateljémiljöernas uppbyggnad väckte en nyfikenhet hos oss om hur man kan göra en ateljémiljö öppen, innehållsrik och inbjudande för att erbjuda barnen möjlighet till kreativt skapande. I vår artikelsökning sökte vi forskning kring ateljéer som lyfter fram hur materialet i ateljén ska vara placerat och presenterat för att erbjuda barnen möjligheter till kreativt skapande. Vårt problemområde är att förstå verksamhetens användning av ateljémiljön och hur den utformas för att erbjuda barnen möjlighet till kreativt skapande. Vi menar därför att det kan vara av vikt att undersöka en verksam ateljé och lyfta fram förskollärares och barns tankar och erfarenheter kring ateljémiljön. Med denna studie vill vi därför belysa på vilket sätt förskollärarna i förskolan kan ge barnen möjlighet till skapande och estetiska aktiviteter i och genom ateljén. Vår tolkning av de estetiska aktiviteterna kopplar vi till ett av strävansmålen i

läroplanen för förskolan.

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama (Skolverket, 2010, s.10).

1.1. Syfte

En välrenommerad ateljérista i Reggio Emilia skriver så här om ateljén i förskolan:

Ateljén har två funktioner. För det första utgör den en plats där barn kan komma att behärska alla typer av tekniker, som målning, teckning och arbete med lera- alla de symboliska språken. För det andra hjälper den de vuxna att förstå barns läroprocesser. Den hjälper pedagogerna att förstå hur barn hittar fram till självständiga former för uttrycksfrihet, kognitiv frihet, symbolisk frihet och vägar till kommunikation (Dahlberg & Åsén, 2011, s. 254).

Syftet med studien är att skapa kunskap om barns möjligheter till estetiska uttrycksformer i ateljémiljöer.

1.2. Forskningsfrågor

De forskningsfrågor som väglett vår studie är följande:

- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där barn får möjlighet att behärska alla typer av tekniker som målning, teckning och arbete med lera?
- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där förskollärare samt barnen i verksamheten blir inspirerade till att utforska tankar och idéer som uppstår i verksamheten?

1.3. Centrala begrepp:

Genom estetiska uttrycksformer får barnen möjlighet att uttrycka sina tankar och teorier med hjälp av hela kroppen. Aulin- Gråhamn och Thavenius (2003) menar att med hjälp av ord, bilder, musik och rörelse uttrycker människan sig estetiskt. Detta innebär att de får möjlighet att använda alla sina sinnen genom olika tekniker och material. användning av olika tekniker innebär att det finns möjlighet att använda sig av olika målartekniker, lera och byggnadskonstruktion (Vecchi, 2010). Olika material innebär återvinningsmaterial och färdigt material. Återvinningsmaterial består av material som återanvänds från sitt ursprungliga syfte, exempelvis papp, toalettrullar och frigolit. Färdigt material innebär ett material som har ett färdigt syfte av hur det ska användas. Det kan bestå av exempelvis pärlor, flaskfärg, glitter (Parnell, 2011).

2. Bakgrund

I detta kapitel har vi kortfattat behandlat vad tidigare forskare och vad tidigare litteratur skriver om hur Reggio Emiliafilosofins ursprung har inspirerat Sveriges förskolor idag. Vidare i bakgrunden behandlar vi hur forskare och författare lyfter fram den pedagogiska miljöns uppbyggnad. Därefter följer vad en ateljé och ateljerista har för innebörd och hur förskollärare på förskolan kan främja barnens utforskande i dessa miljöer.

2.1. Reggio Emilia

Dahlberg och Åsén (2011) redogör hur Reggio Emiliapedagogiken skapades av den unge folkskolläraren Loris Malaguzzi och föräldrar från den lilla byn Cella i Italien. Malaguzzi har blivit en stor frontfigur för Reggio Emiliafilosofin, hen var en ledare som var med i det dagliga arbetet i verksamheten. Vecchi (2010) beskriver Malaguzzi som en person med enorm energi, fantasi, nyfikenhet, uthållighet, kreativitet och med en politisk medvetenhet.

Dahlberg och Åsén (2011) lyfter fram hur föräldrarna i byn Cella började bygga upp en förskola efter andra världskrigets slut. Malaguzzi hörde talas om att föräldrarna hade börjat bygga en förskola och begav sig till staden. Hen övertalades av föräldrarna att stanna kvar och arbeta med dem och så småningom började de bygga upp fler förskolor. Genom att både Malaguzzi och föräldrarna hade kriget och fascismen färskt i minnet, ville de grunda en pedagogik med visionen att barnen skulle vara självständiga och lära sig att tänka själva. Efter år av krig hade de lärt sig att lydiga människor kunde vara farliga människor. Eriksson Bergström (2013) menar att förskolorna i Sverige sedan lång tid tillbaka har blivit starkt influerade av Reggio Emiliafilosofin. Vecchi (2010) belyser hur ateljén i förskolan infördes av Loris Malaguzzi, och att namnet ateljé kommer från att det skulle vara en plats där fantasi, erfarenhet, kreativitet och uttryck kunde vävas samman och kompletteras varandra. Även Wendell (2013) uttrycker att det huvudsakliga syftet med ateljén är att det ska vara en plats där barnen får möjlighet att uttrycka sig i det icke verbala språket. En tolkning av Eriksson Bergström (2013) och Wendell (2013) är att ateljén är en plats där barnen får möjlighet att uttrycka sina tankar och idéer genom olika material och tekniker, och på så sätt får de möjlighet att använda sig av det icke verbala språket.

2.2. Den pedagogiska miljöns uppbyggnad

I Reggio Emiliainspirerade förskolor talar man om de tre pedagogerna som den vuxne, barnet och rummet. Det fysiska rummet i förskolan anses bära på en pedagogisk potential som ger signaler om vad som förväntas av barnen. Strong-Wilson och Ellis (2007) och Lindö (2009) framställer miljön som den tredje pedagogen vilket är ett passande uttryck för miljön i förskolan då barn, förskollärare och miljön står i samspel med varandra. Utifrån detta resonemang är det därför viktigt att tänka på hur man utformar miljön, till exempel hur man placerar material och gör miljön tillåtande. På så sätt ger man barnen möjlighet att använda sig av olika tekniker i ateljén. Det fysiska rummet har en stor potential men det är förskollärarna som skapar det pedagogiska rummet. Där kan förskollärarna bidra med förutsättningar som behövs till utforskande aktiviteter, som exempelvis projektarbete med

hjälp av medierande redskap, så som fysiska och psykologiska redskap. Säljö (2011) menar att ett lärandetillfälle kan ske genom fysiska och psykologiska redskap, dessa kan även kallas för medierande redskap och kommer ursprungligen från det sociokulturella perspektivet. De fysiska redskapen är skapade av människan och används i olika praktiker, så som pennor, papper, penslar. Redskap kan också kallas artefakter och kan ses som en förlängning av vår kropp. De psykologiska redskapen används för att vi människor ska kunna tänka och kommunicera, genom exempelvis språket, skrift, alfabet och siffersystem. Både de fysiska och psykologiska redskapen är förutsättningar för människans dagliga verksamhet.

T. Kragh-Müller (2010) lyfter fram Lev Vygotskys sociokulturella teori som behandlar vilka förutsättningar som barnen behöver för att förändra sitt kunnande. Förskollärarna ska arbeta för att varje barn ska få möjlighet till vidare utveckling. Då bör förskollärarna veta vad barnen redan kan för att kunna ge dem verktyg till att utforska och förändra sitt kunnande. Genom att förskollärarna är lyhörda till barnens tankar och idéer, kan förskollärarna finnas som stöd och ge barnen olika medierande redskap. Detta förhållningssätt menar även Dahlberg och Åsén (2011) att Reggio Emiliaverksamheter eftersträvar.

Även G. Kragh-Müller (2010) utgår från Vygotskys sociokulturella teori då hen menar att lärande hänger tätt samman med sociala relationer. Hen menar att lärande uppstår i relation mellan förskollärarens professionella kompetens och barnets egna färdigheter och förväntningar. Barnets egna färdigheter och förväntningar kan vi koppla till Malaguzzis filosofi om det rika barnet, som är självständigt och har förmåga att tänka själv (Dahlberg & Åsén, 2011). Det är även viktigt att förskollärarna har ett syfte med det de gör med barnen och att de utgår från barnens intresse, för att föra dem vidare i sin utforskning menar G. Kragh-Müller (2010). Detta kan kopplas till vad Alnervik, Kennedy och Göthson (2013) lyfter fram som det rhizomatiska arbetsättet, där förskollärarna utgår från barnens intresse och tillsammans med dem finner nya tankar att utforska. G. Kragh-Müller fortsätter att förklara Malaguzzis filosofi om att det är viktigt att ge barnen frihet till att undersöka saker och ting på egen hand, men även att det är viktigt att barnen får chans att göra fel och själva rätta till dem. Med denna frihet tillåter man barnen att se hur förnuft, tänkande och fantasi kan påverka varandra och i sin tur barnens handlingar.

Nordin-Hultman (2004) beskriver hur hens tankar har utvecklats och breddats gällande hur barn utvecklas i relation till förskolans pedagogiska miljö. Från att huvudsakligen ha tänkt på miljön som den ”mänskliga” miljön till att ha inkluderat den fysiska miljön så har hen sett att båda är lika viktiga. Med den ”mänskliga” miljön menar Nordin-Hultman det sociala samspelet som sker mellan människor. Nordin-Hultman menar vidare att barnens relationer till både människor och materiella ting är viktiga och att barnens utveckling påverkas av båda dessa faktorer.

Vi kan koppla Nordin-Hultmans reflektioner kring hur barnen påverkas av relationer, från både den ”mänskliga” miljön och den materiella miljön till Reggio Emiliafilosofin. Dahlberg

och Åsén (2011) skriver att Loris Malaguzzi, som var den store inspiratören till Reggio Emiliafilosofin, framställer barnet som det ”rika” barnet. Detta innebär ett barn som kan skapa sig egen kunskap och har en vilja till att utvecklas vidare. Genom att vuxna finns med som medutforskare kan barnen få det stöd de behöver för att förlita sig på sin egen förmåga till att skapa ny kunskap. Förskollärares roll blir att skapa nya utmaningar för barnen genom olika situationer för att de ska få pröva egna tankar och hypoteser. Förskollärarna ska också skapa situationer som utmanar barnens föreställningar och som kan bidra till nya hypoteser. Här kan man se att det är viktigt med både den mänskliga och fysiska miljön i Reggio Emiliafilosofin då förskollärares roll är att vara medutforskande och skapa olika situationer i den fysiska miljön som utmanar barnens föreställningar.

I Sverige vilar förskolans verksamhet på en demokratisk grund, vilket innebär att förskollärarna har ansvar för att miljöns utformning anpassas efter den aktuella barngruppen och utifrån dess intressen (Skolverket, 2010). Åberg och Lenz Taguchi (2005) skriver om hur miljön speglar de pedagoger som arbetar i verksamheten. Miljön visar vilken uppfattning förskolläraren har om sin yrkesroll, om barnen och barns lärande. Miljön är en viktig del i verksamheten och bör anpassas efter barnen och inte tvärtom.

Vecchi (2010) påpekar vikten av en miljö som ger ett fint intryck och att det ska synas att miljön blir väl omhändertagen. Vecchi värdesätter denna miljöns uppbyggnad då miljön formas efter de som befinner sig i den. Vecchi menar även att denna sorts miljö gynnar ett utforskande arbetssätt som bidrar till ett välbefinnande och till en estetisk upplevelse. Genom att följa den aktuella forskningen utvecklas verksamheten kontinuerligt vilket är en viktig del i Reggio Emiliafilosofin. Genom att följa den aktuella forskningen och anpassa miljön utifrån barnen bör förskollärares arbetssätt vara i nära samarbete med ledningen. För att främja barnens lust till vidare utforskning anpassas material och möbler utifrån barnen. Ledningen på Reggio Emiliaförskolor i Sverige har det yttersta ansvaret för att lokalerna har den kvalitet och det material som krävs för att verksamheten ska kunna erbjuda en bra lärandemiljö. Därför bör förskollärares arbete vara i nära samarbete med ledningens. Den miljö som ej uppnår denna standard anser Vecchi visar en respektlöshet till barnen som vistas där och till deras allmänbildning.

Dahlberg och Åsén (2011) menar att när barnen vistas i en inspirerande miljö, ges de möjlighet till att tänka, känna och handla. Detta skapar möjligheter till ett aktivt utforskande och lärande. En av förskollärares uppgift är att skapa förutsättningar för ett utforskande genom att planera och organisera miljön. Stor vikt läggs på att skapa en utmanande miljö som kan stödja och stimulera barnets intresse, motivation och kreativitet.

2.3. Ateljé och ateljerista

Det är vanligt att Reggio Emilia-inspirerade förskolor har verkstäder eller ateljéer med en anställd ”ateljerista” eller bildlärare, för att främja de olika estetiska uttrycksformerna hos barnen. En ateljeristas roll i en Reggio Emilia-förskola är att förstärka barns och vuxnas

sinnesupplevelser, uppmärksamhet och nyfikenhet kring omvärlden. I och med att ateljéristan förstärker dessa sidor främjas barnens kreativitet och förmåga att se nya upplevelser och förmåga att tänka logiskt menar Dahlberg och Åsén (2011) samt G. Kragh-Müller (2010). Vecchi (2010) beskriver att en ateljérista ofta har sin bakgrund i bildkonst, men sällan har en pedagogisk utbildning. I tätt samarbete med förskollärarna menar Vecchi att ateljéristan bidrar till att utveckla läroprocesserna genom att införa en estetisk dimension i det aktuella arbetet. Parnell (2011) anser att en ateljérista bör ha kunskap i grafik, men även pedagogisk kunskap för att lyssna och stödja barnen att uttrycka sitt representativa tänkande. Och på så sätt ge dem möjlighet att uttrycka sina idéer och teorier.

Vecchi (2010) framställer ateljén som en plats där projektarbete bedrivs utifrån hjärnan, händer, känslor och fantasi alla dessa faktorer förstås ha ett nära samarbete med varandra. Ateljén ska enligt Vecchi vara tillräckligt stor för att flera barn och olika sorters aktiviteter ska rymmas i rummet samtidigt. Ateljén bör även finnas på en plats på förskolan där den blir visuellt synlig för barnen i den dagliga verksamheten. Vecchi menar också att materialet i ateljén bör vara av varierande innehåll i både färg, storlek och ämne, detta för att väcka tidigare minnen hos barnen och på så sätt ge dem möjlighet att utöka sina tidigare erfarenheter. Med hjälp av olika verktyg och material kan deras tidiga erfarenheter utvecklas till att uttrycka sig i olika former, så som visuella, musikaliska, dans och verbala. Enligt Wendell (2013) är ateljén en plats där barnen får möjlighet till att utforska även sitt icke verbala språk, vilket kan ske med hjälp av olika tekniker.

Ateljén kan vara ett rum fyllt med återvinningsmaterial såsom glaspärlor, rör, mosaik även naturmaterial är ett viktigt innehåll så som bönor, snäckor, stenar och kottar. Materialet ska synliggöras och framställas på ett inspirerande sätt för barnen, detta kan göras genom att möblera materialet på ett öppet sätt. Det kan göras genom att placera materialet på öppna hyllor och i genomskinlig förvaring. Genom att utforma ateljémiljön så att materialet synliggörs för barnen bjuder det in till en utforskande atmosfär enligt Strong-Wilson och Ellis (2007) och Parnell (2011).

Även G. Kragh-Müller (2010) menar att ateljén bör ha materialet tillgängligt för barnen för att ge dem en inspirerande känsla. Hen beskriver att materialet bör placeras i genomskinliga lådor och burkar och även vara sorterat i storlek och färg. I ateljén ska barnen få möjlighet att använda sig av ett rikt material för att få uttrycka sig på så många olika sätt som möjligt. Barnen ska få vara aktiva utforskare, på så sätt kan de förmedla vad de tänker, känner och har lärt sig, genom de olika uttrycksformerna.

För att främja de estetiska uttrycksformerna är det viktigt med en väl utrustad ateljé och en pedagogik som har de rätta kunskaperna kring olika uttrycksformer, det är därför viktigt att ateljén och pedagogiken står i ständig dialog med varandra (Vecchi, 2010). Dock menar Vecchi även att den estetiska läroprocessen inte bara förekommer i samband med en ateljé eller i närvaro av en ateljérista. Parnell (2011) belyser hur det estetiska materialet även

förekommer i andra rum utanför ateljén, materialet blir då en del av barnens vardag. Eftersom det alltid finns tillgängligt i den dagliga verksamheten blir det en möjlighet till att inspirera barnen till olika uttrycksformer. Löfstedt (1999) menar också att estetik inte kan knytas till något specifikt ämne, utan kan ses som en övergripande modell för pedagogiken oavsett ämne. Vecchi (2010), Parnell (2011) och Löfstedt (1999) menar att de estetiska uttrycksformerna kan ske utanför ateljén, så länge miljön är uppbyggd på ett inspirerande sätt och har en pedagogik med de rätta kunskaperna.

2.4. Utforskande och projekterande arbetssätt

Scott (2005) lyfter fram att en nyckelfaktor i Reggio Emiliafilosofin är att lyssna på barnen och att sätta sig in i hur de tänker för att tillsammans med dem kunna utforska det de vill ha svar på. Ordet utforskande kan ses som en process där förskollärarna tillsammans med barnen kan gå vidare med en tanke, teori eller hypotes som barnen har. Scott skriver vidare att förskollärarna inte ska komma med de ”rätta” svaren utan tillsammans med barnen undersöka hur de kan utveckla sin tanke, teori eller hypotes. Wendell (2013) redogör för hur barnens utforskande i ateljén kan ske med hjälp av konstnärligt material och att detta sker i samspel med en medutforskare. Scott (2005) och Wendell (2013) visar på hur viktigt det är för förskollärarna att vara lyhörda till barnens tankar, teorier och hypoteser. För att leda barnen vidare i deras tankeprocess blir förskollärarens roll att vara en medutforskande pedagog och erbjuda ett varierat material.

Även Nordin-Hultman (2004) samt Dahlberg och Åsén (2011) menar att barnen behöver oss vuxna som medutforskare, vilket kan tolkas som att de vuxna ska föra en dialog med barnen och utmana deras sätt att tänka genom att ställa motfrågor. Det kan även innebära att ta tillvara på barnens tankar och idéer och utifrån det skapa nya förutsättningar till utforskande. Barnen behöver även få tillgång till varierande material för att med hjälp av det kunna ta sig vidare i sitt utforskande. Det är viktigt att förskolläraren ser barnet som kompetent för att barnet ska kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Här blir den medutforskande förskolläraren återigen viktig genom att föra en dialog tillsammans med barnen och vara lyhörda inför deras intresse. Genom att förskollärarna är lyhörda pedagoger kan de utforma miljön på ett sätt som gynnar barnens vidareutforskning.

Alnervik, Kennedy och Göthson (2013) beskriver hur man arbetar på ett projekterande arbetssätt. Alnervik et al. menar att ett projekterande arbetssätt är något som pågår hela tiden i den dagliga verksamheten och att det inte finns någon tidsbegränsning. I det projekterande arbetssättet utgår man från ett område som intresserar barn och förskollärare. Det projekterande arbetssättet utforskas i samspel med förskollärare och barn. Det finns inga förutbestämda mål men det ska ändå finnas ett syfte och mening med allt som ingår i projektet. Alnervik et al. menar att ett projekterande arbetssätt lockar och utmanar barnen till lekfulla och lärande aktiviteter. De nämner även att projekterande arbetssätt även kan benämnas som ett rhizomatiskt projekt eller tema.

Vecchi (2010) framställer begreppet rhizomatiskt som något som kan skjuta i alla riktningar. Det är ingen linjär utveckling utan kan utvecklas åt alla håll, där det inte finns någon början eller något slut, bara ett mellan. Nordin-Hultman (2004) liknar begreppet rhizomatiskt vid ett spagettinystan eller vid ett rotsystem, där förbindelser och interaktioner skapas och skjuter i alla riktningar. Hen skriver även att det kan ses som ett öppet system utan början eller slut och att innehållet inte är förutbestämt. Det rhizomatiska arbetssättet skulle också kunna kopplas till vad som står i läroplanen för förskolan:

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper. Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera. Med ett temainriktat arbetssätt kan barnens lärande bli mångsidigt och sammanhängande (Skolverket, 2010, s. 6-7.).

3. Metod

3.1 Datainsamlingsmetod

Vi har genom en kvalitativ metod observerat två ateljémiljöer och utfört intervjuer med 2 förskollärare samt 2 barn i 5 års åldern.

Vi har valt att göra en kvalitativ studie utifrån Brymans (2011) beskrivning av en kvalitativ studie. För vår studie innebar detta att vi började med att formulera två forskningsfrågor som skulle guida oss genom vår studie. Därefter bestämde vi oss att se efter vilka olika möjligheter som fanns samt att den aktuella verksamheten hade de förutsättningar som vi behövde för att utföra vår studie. När vi hittade en verksamhet som skulle passa vår studie, och där det fanns personal och barn som var villiga att delta, började vi med att utföra observationer av två ateljémiljöer. Vi utgick utifrån dessa observationer och skapade intervjufrågor som blev relevanta för vår studie vilka anpassades för att ställas till både förskollärare och barn. När all data samlats in började vi analysera dessa och utgick från tre olika teman. Därefter diskuterade vi resultatet som vi kommit fram till i analysen och kopplade samman det med tidigare forskning. I denna process fann vi sedan ett område som vi ansåg vara intressant till vidare forskning.

Vi valde att göra en fallstudie vilket enligt Bryman (2011) innebär att man inriktar sig på en verksamhet där man ofta gör observationer och intervjuer. Bryman beskriver vidare att detta är en metod som fungerar bra då man djupare vill granska till exempel en verksamhet eller miljö. Vi ansåg därför att detta var en passande metod för vår studie.

3.2 Urval

Vi valde att göra vår fallstudie där en av oss kände till barn och personal. Anledningen till detta var att barnen och personalen skulle känna sig mer trygga under intervjutillfället, men också att det blev en trygghet för oss när en av oss kände till personal, barn och miljö. Vårt urval kan kopplas till bekvämlighetsurval som Bryman (2011) redogör för som en metod där forskaren använder sig av informanter som finns tillgängliga vid det aktuella tillfället. Vi anser att det är en tillgång att en av oss inte hade varit på stället tidigare, då det blev ett första intryck som bidrog till fallstudien. Denna kombination gjorde att vi utifrån två olika perspektiv kunde reflektera över intervjuer och observationer. Vi anser även att det är en tillgång att vi gjorde vår fältstudie endast på en förskola då vi fick en djupare inblick i miljöerna och intervjuerna. Vi har även valt att utesluta en av våra observationer som vi gjorde då vi ansåg att den inte bidrog till vår studie. Detta eftersom att det var oklart vad rummet egentligen användes till samt att det insamlade materialet inte bidrog till att besvara våra forskningsfrågor.

3.3 Etiska forskningsprinciper

Till en början frågade vi förskollärarna på den aktuella förskolan om det fanns möjlighet och intresse att delta i vår studie. Därefter hade vi telefonkontakt samt mailkontakt med förskollärarna för att delge information kring vår studie samt för att planera in observations- och intervjutillfälle. Bryman (2011) berör bl.a. informationskravet som är en del av de etiska principerna som gäller för svensk forskning. Informationskravet innebär att forskaren är skyldig att informera deltagarna om undersökningens syfte samt informera om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Bryman tar även upp samtyckeskravet vilket ingår som en del i de etiska principerna, detta innebär i vår studie att vi kontaktade vårdnadshavarna via en blankett. I blanketten fanns information om studiens syfte och en förfrågan om tillåtelse till att intervjua de barn som de har vårdnaden av. Även de berörda förskollärarna som skulle delta i intervju fick ta del av en blankett där information kring studien berördes samt en förfrågan om ett godkännande kring den intervju som de skulle delta i.

Vi har avidentifierat förskolan, förskollärarna och barnen som deltog i studien vilket innebär att förskolan och deltagarna kommer att få fiktiva namn. Detta upplyste vi även förskollärarna och barnens vårdnadshavare om genom den blankett som skickades ut. Vi upplyste samtliga berörda om att deltagandet i studien behandlas med stor konfidentialitet och att den data som samlas in endast används för forskningsändamålet. Dessa etiska principer berör Bryman (2011) genom konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

3.4 Genomförande av observation

Vi valde att besöka förskolan en tid på dagen då alla barnen på förskolan var utomhus, detta för att hela vårt fokus skulle ligga på miljön vi observerade. Vi valde att utföra observationerna före intervjuerna, dels för att skaffa oss en förkunskap inför intervjuerna och dels för att intervjuerna inte skulle påverka vår syn på miljöerna. Den miljön som vi kommer

utgå ifrån i vår studie är ateljén vilken ligger en bit bort från avdelningen och står öppen till alla avdelningarnas förfogande. I ateljén finns ett stort sortiment av återvinningsmaterial och annat skapande material.

Observationerna och intervjuerna gjorde vi på två olika dagar för att vi skulle ha möjlighet att analysera våra observationer innan vi gjorde intervjuerna. Under observationstillfället hade vi tillgång till anteckningsblock, penna, mobiltelefon med kamera och läsplatta med filmkamera. Innan observationerna skrev vi ner stödanteckningar på vad vi skulle observera. Dessa fanns med i tankarna när vi observerade men kom till störst nytta under analysen. Under observationen skrev vi enskilt ner våra tankar i våra respektive anteckningsblock och uttryckte inte dessa till varandra för att inte påverka varandras tankar. Vi tog även kort och filmade miljöerna för att kunna se tillbaka på miljöerna när vi analyserade materialet. Efter observationerna åkte vi hem och analyserade vad vi sett och skrev ner tankar vi fått, vilket sedan bidrog till områden som vi baserade våra intervjuer på. Det var även vid detta tillfälle som vi valde att utesluta en av observationerna, då vi ansåg att det var oklart vad rummet användes till och att det då inte bidrog till vår studie.

3.5. Genomförande av intervju

De intervjuer vi genomfört var semistrukturerade. Bryman (2011) beskriver semistrukturerad intervju som en metod där forskaren har en lista över områden som hen vill beröra. Personen som intervjuas ges stor frihet att besvara frågorna genom egna åsikter och perspektiv. I vår intervju använde vi oss av vissa områden som vi ville belysa. Områdena var: Eстетiska uttrycksformer kopplat till ateljén, material och miljöns främjande av kreativitet, tankar bakom organisation av material och miljö, vart den kreativa processen sker samt tid och aktiviteter i ateljén. Dessa områden fann vi i samband med analysen av vår observation och resulterade till våra intervjufrågor. Under intervjuerna gav vi förskollärarna och barnen möjlighet att besvara frågorna med egna ord. Under några tillfällen fick vi formulera om oss för att göra oss förstådda. Under intervjutillfällena hade vi med oss anteckningsblock, penna och en läsplatta för ljudinspelning. Innan vi startade intervjuerna frågade vi förskollärarna och barnen om vi fick spela in intervjun via ljudinspelning, vilket samtliga gick med på. Intervjutillfällena var ca tjugo minuter långa vardera. Alla deltagare hade även möjligheten att avbryta intervjun när som helst, gavs tydlig information om innan intervjuerna inleddes.

Vi valde att intervjua två förskollärare som arbetar på samma avdelning, vilka också hade varit handledare till en utav oss under en av våra verksamhetsförlagda utbildningar. Det var svårt att finna ett tillfälle för intervjuerna som passade förskollärarna. Den dagen då intervjuerna utfördes var en dag då de fortfarande var kvar i barngruppen vilket gjorde att intervjuerna anpassades efter dessa omständigheter. Detta innebar bland annat att vi blev avbrutna flera gånger och med tanke på dessa omständigheter kunde vi känna att det fanns en viss stress i samband med intervjuerna. Dock blev vi nöjda med det materialet som kunde samlas in under dessa tillfällen.

Ett medvetet val vi gjorde var att intervjua två barn som kände till en av oss sedan tidigare. Vi intervjuade båda barnen samtidigt eftersom vi ansåg att barnen skulle känna sig tryggare i situationen på det viset. Johansson och Thornberg (2014) uttrycker vikten av att vi på förskolan arbetar utifrån en värdepedagogik. De redogör för olika definitioner på hur moral och etik kan sammanfattas. En av definitionerna tyckte vi passade in bra på hur vi ville bemöta barnen under vårt intervjutillfälle. ”Enligt närhetsetiken är vi i alla mänskliga möten utlämnade åt varandra och moralen handlar om hur vi väljer att använda vår makt över den andre i dessa möten” (Johansson & Thornberg, 2014, s.24). Vi ansåg att det passade bra att intervjua två av barnen som har en nära relation till varandra, då detta skapar en trygghet när vi är två som intervjuar. Vi ansåg att det skulle berika vårt arbete om båda kunde delta under intervjutillfället då vi kan analysera tillfället ur olika perspektiv. En annan viktig etisk aspekt är att vårdnadshavarna fick godkänna barnens deltagande i vår studie, även barnen tillfrågades och var positiva till att delta. Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) hävdar att maktavståndet mellan forskaren och barnet kan minska genom att forskaren deltar i barnens vardag. Detta innebär att metoderna anpassas efter barnet och inte tvärtom. För att minska maktavståndet mellan oss och barnen, valde vi att intervjua dem i de miljöer som vi tidigare hade observerat och som barnen var väl bekanta med. Det var även dessa miljöer som vi ville ställa frågor till barnen om. Intervjuerna övergick mer till ett samtal tillsammans med barnen och vi fick känslan av att de kände sig avslappnade. Vi gav dem även utrymme att samtala kring andra tankar som dök upp under samtalets gång vilket vi upplevde gav en inbjudande atmosfär till samtal.

3.6. Analysmetod

Bryman (2011) lyfter fram tematisk analys som en analysmetod där fokus ligger på att avkoda insamlad data för att sedan organisera datan i olika teman. I vår analys innebär det att vi har letat teman i materialet från intervjuerna med barnen och förskollärarna som sedan resulterat i tre olika rubriker i vår analys: Ateljéns utformning och funktion Materialets placering och Ateljéns bidrag till rhizomatiska processer. I analysen har vi använt oss av vårt insamlade material från intervjuerna och vår observation. De citat som vi använt i analysen kommer från intervjuerna och har valts ut då de exemplifierar våra olika teman.

3.7. Tillförlitlighet och trovärdighet

Bryman (2011) belyser att det är viktigt i en kvalitativ studie att innehållet är tillförlitligt och trovärdigt. Vidare tar Bryman upp att det i kvalitativa studier ofta finns mer än en sanning om den sociala verkligheten. I denna studie innebär det att vi har utgått från observationer där vi skaffat oss en egen uppfattning kring miljöns uppbyggnad och dess användningsområde. Vi har även intervjuat både barn och förskollärare som vistas dagligen i verksamheten för att få så djup inblick som möjligt. Genom att reflektera kring det material som samlats in under studiens gång, kan vi koppla det till aktuell forskning och annan litteratur och på så sätt kan vi bidra till nya tankar kring våra forskningsfrågor. Vi är medvetna om att trovärdigheten kan påverkas av att vi inte har använt oss av transkriberingsnyckel. Då vi själva har skrivit ner våra ljudinspelningar och på så sätt eventuellt påverkat tolkningen av informanterna.

3.8. Sökord

Vi har i arbetet med denna studie sökt efter vetenskapliga artiklar och rapporter. Vi har använt oss mestadels av databasen ERIC och de sökord som vi främst använt oss av i dessa sökningar är: Reggio Emilia Approach, Early Childhood Education, Teacher Role, Saar, Studio. Det har gett oss varierat antal träffar, allt mellan 10-159. För att precisera våra sökningar valde vi att begränsa årtalen då vi var främst intresserade av att finna aktuell forskning. Vi valde också att endast söka efter artiklar och rapporter som var Peer Reviewed.

4. Analys/Resultat

I vår analys har vi utgått ifrån våra forskningsfrågor som är:

- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där barn får möjlighet att behärska alla typer av tekniker som målning, teckning och arbete med lera?
- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där förskollärare samt barnen i verksamheten blir inspirerade till att utforska tankar och idéer som uppstår i verksamheten?

Dessa frågor har vi utgått ifrån när vi skapat våra tre olika teman utifrån vilka vi analyserat våra intervjuer och vår observation. De tre teman togs fram genom att vi fann att vårt material kunde delas upp under tre olika rubriker.

4.1. Ateljéns utformning och funktion

Det första temat är ateljéns utformning och funktion och här har vi studerat hurvida ateljén är en bra plats där barnen får möjlighet att uttrycka sig med hjälp av de olika estetiska uttrycksformerna. Vi kommer beröra utbudet av materialet, miljöns uppbyggnad och hur ateljéns placering på förskolan påverkar användandet av den.

Från en av intervjuerna fann vi följande citat som vi ansåg vara relevant i detta temat. Då en av förskollärarna förklarar hur de vill att utformningen och funktionen av ateljén på deras förskola ska vara.

Och sen ibland kanske man kan inrikta sig på att jobba med ett speciellt material, för att introducera vissa material använder man så sällan så då får man nästan tänka att det här ska man introducera, det är ju inte alla som är intresserade men, men man får ju liksom erbjuda, erbjuda, erbjuda, erbjuda (Förskollärare 1, 27/4-16).

Förskollärarnas inställning till vilket material de vill erbjuda barnen i ateljén är att det ska finnas rikligt mängd material samt att det ska finnas stor variation på material och teknik. Med detta menar förskollärarna att när de erbjuder stor mängd olika sorters material kan det finnas risk för att visst material glöms bort. Därför behöver förskollärarna uppdatera barnen och sig själva om vilket material som finns tillgängligt.

”Vi pysslar lite minimellogubbar och sånt [...] När man är här inne blir man så sugen på att pyssla” (Barnintervju, 27/4-16).

Vid intervjun med barnen vilken hölls i ateljén får de frågan om vad de brukar göra där inne. Då börjar de berätta om konkreta saker som de brukar göra exempelvis ”minimellogubbar”, blanda färg och glitter-maracas. Barnen använder sig av begreppet pyssla när de förklarar vad de gör i ateljén. En möjlig översättning av begreppet pyssla skulle kunna vara skapande aktiviteter där barnen använder sin fantasi och kreativitet till att skapa föremål. Vår tolkning av detta är att begreppet pyssla också kan jämföras med estetiska uttrycksformer då vi av barnens beskrivning tolkar det som att de får använda sig av olika tekniker och material för att förmedla sina tankar och ideér. Vår tolkning av det som framkommer i intervjun med barnen är att de anser att ateljén är en plats som inspirerar till att pyssla.

Utifrån vår observation kunde vi se att det skapande materialet i ateljén bland annat består av återvinningsmaterial såsom exempelvis lådor, kottar och frigolit men även av färdigt material såsom flaskfärg, pärlor och lera. Detta kan ses som medierande redskap vilket Säljö (2011) beskriver som en förlängning av kroppens tankar och ideér. Utifrån vår tolkning är dessa material exempel på material som erbjuder många olika uttrycksformer.

Ateljén är utrustad med en diskbänk som följer en av väggarna i rummet och är anpassad efter en vuxens höjd. Över denna diskbänk finns det öppna skåp med skapande material som erbjuder olika tekniker. Längst med en av de andra väggarna finns det fönster som blickar ut mot utegården, vilket också gör att det blir ett bra ljusinsläpp. Det finns också möjlighet för barnen att sitta vid en bänk som följer fönstren mot utegården vilken är anpassad efter barnens höjd. Mitt emot diskbänken finns en stor hög bokhylla med mycket förvaringsmöjligheter där återvinningsmaterialet förvaras i genomskinliga förvaringslådor. I mitten av rummet finns ett stort runt rymligt bord med stolar vilka är anpassade efter barnens höjd.

Utifrån vårt perspektiv erbjuder denna ateljémiljö möjligheter till att vara kreativ genom olika tekniker såsom skapande med teckning, målning, arbete med lera och möjligheter till att konstruera. Miljön är enligt oss utformad på ett inbjudande sätt genom att det finns rikligt med material som är snyggt presenterat samt att rummets möblering möjliggör inspiration från den omgivande utemiljön vid barnens skapande. Vår tolkning av förskollärarna är att de vill erbjuda barnen olika tekniker så som skapande med teckning, målning, arbete med lera och möjligheter till att konstruera och material så som återvinningsmaterial och färdigt material. Förskollärarna påpekar att vissa material ibland blir undanstoppade som till exempel leran som då blir svår för barn och förskollärare att hitta inspiration ifrån. Dock är vår tolkning att det material som barnen och förskollärarna använder sig av kontinuerligt inte behöver placeras synligt för att de ska kunna bli inspirerade av det eftersom de redan vet att det finns och då redan har erfarenheter av det.

Sen ateljén är ju mer med...det krävs en vuxen som stöd. Så den blir ju olika lägen hur mycket vi använder den, det beror ju lite på hur mycket personal och hur mycket tid vi

har att lägga där. Det är ganska personalkrävande att gå iväg med ett två eller tre barn med en pedagog (Förskollärare 1, 27/4-16).

Förskollärarna uttrycker att de inte spenderar så mycket tid de önskar i ateljén och det beror dels på att de inte har tillräckligt med tid för att kunna erbjuda barnen vistelse i ateljén i den mån som de hade önskat. Eftersom ateljén inte ligger inom synhåll för verksamheten skulle detta också kunna tolkas som en möjlig faktor till att de inte vistas i ateljén så mycket som de hade önskat. Detta kan vi även koppla till vad Vecchi (2010) skriver om ateljéns placering. Hen skriver att den bör vara placerad inom synhåll för verksamheten. Vår tolkning av ateljéns placering är att om den hade varit placerad nära anslutning till och inom synhåll för verksamheten så hade den kanske använts mer. Då kanske förskollärarna eventuellt känt att tiden funnits till att gå dit eftersom de då skulle varit mer tillgängliga för verksamheten som bedrivs inne på avdelningen. Så som den studerade ateljén är placerad nu tolkar vi det som att förskollärarna känner att de behöver lämna verksamheten på avdelningen för att gå dit och att den tiden inte finns. Detta resulterar i att ateljén fungerar som ett slags förråd, en plats där man kan hämta material för att sedan plocka in det på avdelningen. På det viset förlorar ateljén sin funktion som en plats där barnen får möjlighet att uttrycka sig genom estetiska uttrycksformer. Dock menar Vecchi (2010) och Parnell (2011) att de estetiska uttrycksformerna inte bara sker i samband med en ateljé eller ateljerista. De menar även att det estetiska materialet även kan flyttas utanför ateljén för att barnen ska få ta del av de olika estetiska uttrycksformerna. Vi kan då göra en annan tolkning utifrån Vecchi (2010) och Parnell (2011) att även om ateljén fungerar som ett förråd så ger ateljén barnen möjlighet att uttrycka sig genom estetiska uttrycksformer då den är rik på material som erbjuder olika tekniker.

4.2. Materialets placering

I detta tema har vi analyserat materialet i ateljén och hur det placerats. Vi kommer beröra vilken roll förskollärarna har i ateljén samt barnens vetskap om materialets placering. Vi kommer även analysera hur olika faktorer påverkar tillåtandet i ateljén.

Men att barnen känner att här får vi faktiskt ta grejer och använda ordentligt. Så det tänker jag är det som är viktigt. Att det känns att jag får vara här och plocka. Man får och finns det inte just i det rummet så vet man vart det finns (Förskollärare 2, 27/4-16).

Vi tolkar utifrån vårt insamlade material att det är viktigt att göra barnen medvetna om vart materialet är placerat, barnen ska även känna att allt material är tillåtet att använda. Strong-Wilson och Ellis (2007) och Parnell (2011) påpekar hur materialet i miljön bör presenteras. De menar att materialet ska presenteras på ett öppet sätt och organiseras i genomskinlig förvaring så att det synliggörs för barnen. Vår tolkning under observationen av ateljén var att ateljén inte bjöd in barnen till att använda sig av allt material som fanns. En del av materialet var placerat i stängda lådor och skåp, dock hade lådorna och skåpen textremsor som beskrev

innehållet. En tanke som väcktes var hur barn som ej var läskunniga skulle kunna tyda dessa remsor och på så sätt veta vad skåp och lådor innehöll.

Här inne har vi så många roliga grejer. För vi har färg och cirkuspapper, cirkuspapper och cirkuspapper.... Pekar på de stängda lådorna med text utanpå, i texten beskrivs lådans innehåll av material. Börjar öppna alla lådor för att visa, - Här är det papper och här är det papper...(Barnintervju, 27/4-16)

Man kan också förstå det som att barnen redan visste innehållet i lådorna och skåpen utan att behöva läsa textremorna. Detta eftersom förskollärarna arbetar utifrån att verksamheten är en tillåtande miljö och att de gör barnen medvetna om vart allt material finns. En tolkning utifrån detta skulle kunna vara att det är viktigt för förskollärarna att göra barnen medvetna om vart materialet placerats. Att barnen själva hittar och kan ta fram material kan leda till att de själva kan få utforska sina kreativa sidor utan att behöva känna behovet av en vuxen. Utifrån detta tolkar vi att det är viktigt för förskollärare att vara medutforskande samtidigt som det är viktigt att utforma miljön på ett sätt som erbjuder barnen att vara självständiga. Man skulle då kunna se miljön som den tredje pedagogen då miljön speglar för barnen hur de ska använda sig av den. Antingen bjuder miljön in till självständighet eller så blir barnen beroende av en förskollärare i sitt utforskande.

”Vi får inte använda, dom. Jo vi får använda dom, inte så mycket. Men vi får absolut inte använda dom här.” (Pekar på stora rör) (Barnintervju, 27/4-16).

Citatet pekar på att barnen inte upplever att allt material är tillåtet att använda bara för att det är placerat i ateljén. Barnen uttryckte att de absolut inte får använda ett visst material men de hade inga förklaringar till varför de inte fick använda just det materialet. En möjlig förklaring fann vi i intervjun med en av förskollärarna som uttryckte följande: ”Sen har vi ju haft en del skräpmaterial och det har vi ju fått ha kvar då eftersom det inte räknas som leksaker utan det räknas som pyssel då [...] Utan det är ju något som man skapar med och då har det varit andra regler angående giftfritt”(Förskollärare 2, 27/4-16). Vår tolkning är att barnen på så sätt kan ha förstått det som att de inte får använda materialet alls.

”Miljöerna på förskolan, vi utgår från att erbjuda så mycket som möjligt. Att det ska finnas så mycket material som möjligt, eh... att det ska finnas tillgängligt.” (Förskollärare 1, 27/4-16).

En vidare tolkning om att ateljéns utformning upplevs som tillåtande utifrån våra observationer är att placering och synliggörandet av materialet är inspirerande men att en del av materialet är utom räckhåll för barnen. Vi tolkar förskollärarna att de tycker det är viktigt att erbjuda mycket och varierat material, vilket ska inspirera barnen till att använda estetiska uttrycksformer. Dock är en del av materialet placerat så att det inte blir tillåtet för barnen, då de inte kan använda det utan att vara beroende av en vuxen. Genom dessa förhållanden skulle det kunna tolkas som att den tillåtande miljön som förskollärarna arbetar efter inte alltid uppnås.

4.3. Ateljéns bidrag till rhizomatiska processer

Här har vi analyserat frågeställningen hurvida ateljén är en plats på förskolan som ger barnen och förskollärarna möjlighet att tillsammans utforska tankar och idéer som uppstår i verksamheten. I detta temat har vi analyserat hur ett rhizomatiskt arbetssätt kan ge barn och förskollärare möjlighet att tillsammans utforska tankar och idéer i ateljén.

Följande citat har vi tagit från en av våra intervjuer. Vår tolkning av det som förskolläraren säger kan vi koppla till rhizomatiskt arbetsätt. Då förskolläraren i det rhizomatiska arbetsättet fungerar som en medutforskare.

”Till slut blir det ju att vi behöver driva det lite vidare och att de behöver vuxenstöd där. Att man håller i ordning, man hjälper dem med praktiska saker och att man driver dem vidare.”
(Förskollärare 1, 27/4-16).

Vi tolkar begreppet ”vuxenstöd” som att förskolläraren är en närvarande medutforskare som tillsammans med barnen tar till vara på deras tankar och idéer för att tillsammans vidareutforska dessa. Detta kan vi koppla till ett rhizomatiskt arbetssätt eller ett projekterande arbetssätt som Reggio Emiliafilosofin arbetar utefter. Vecchi (2010) och Nordin- Hultman (2004) beskriver det rhizomatiska arbetsättet vid ett spagettinystan eller ett rotsystem där det inte finns en början eller ett slut och där interaktionerna mellan barn och förskollärare skapar en vidare utforskning. Vi kan med hjälp av detta även tolka begreppet som att förskolläraernas roll är att vara medutforskare. Vi tolkar det som att medutforskare innebär att förskollärarna tillsammans med barnen utforskar tankar och idéer som uppkommer under arbetets gång i verksamheten. Betydelsen av att vara medutforskare tänker vi även kan liknas vid ett ställningstagande, där förskolläraren väljer att utforska tillsammans med barnen så att inte barn och vuxna utforskar var och en för sig.

Vi liknar det rhizomatiska arbetsättet med det som vi såg när vi tillsammans med barnen var på väg till ateljén för att utföra vår intervju. I rummet bredvid ateljén visade barnen oss förskolans fjärilslarver och berättade hur de kom till förskolan i form av ägg och hur de hade utvecklats fram till den aktuella dagen. Denna process hade de sedan tagit med sig till ateljén, där barnen fick utforska sina egna tankar och idéer kring hur fjärilens kretslopp skulle kunna skapas med material i ateljén. Man kan betrakta detta som rhizomatiskt då förskollärarna tar tillvara på barnens tankar och idéer utifrån hur de samtalat kring fjärilens kretslopp och låtit processen ta nya vägar in till ateljén. Den vidareutforskning som sker i ateljén kan skapa nya tankar och idéer som leder dem vidare i ny utforskning. Genom att använda sig av ateljén får barnen samt de medutforskande pedagogerna möjlighet att använda sig av det medierande redskap som ateljén erbjuder. Detta i form av återvinningsmaterial, färdigt material och samtal kring tankar och idéer. Barnen får då möjlighet att använda sig av både fysiska och psykologiska medierande redskap.

Men när man har producerat ett visst antal, bara för att limma på papper eller plastbit.
Kanske man måste driva det lite vidare kanske, nu måste vi tänka att nu har vi gjort så

här många. Hur kan vi utveckla detta, hur kan det bli något mer? (Förskollärare 1, 27/4-16)

En vidare tanke som uppkommit genom det rhizomatiska arbetssättet är även att det kan ske i samband med hur vi som medutforskande förskollärare kan finnas som stöd utifrån det individuella barnets intresse för olika skapande tekniker. Utifrån vårt insamlade material kunde vi tolka att förskollärarnas tankar om deras roll i ateljén kan liknas vid det rhizomatiska arbetssättet, då förskollärarna är lyhörda för barnens intresse kring olika sorters tekniker. Med detta menar vi att om barnen till exempel är intresserade av att limma, kan förskolläraren tillsammans med barnen utforska hur de på olika sätt kan använda sig av limmet. För att sedan kunna vidareutveckla nya tankar och idéer kring denna teknik och på så sätt väcka en nyfikenhet som i sin tur utmanar barnen och förskollärarna till nya tankar och idéer. Precis som Nordin-Hultman (2004) och Vecchi (2010) skriver, så finns det ingen början och inget slut i denna process.

5. Diskussion

I detta kapitel har vi diskuterat det resultat vi kommit fram till genom vår analys av det material som samlats in till studien. Vi har först gjort en kort sammanfattning av vårt resultat, därefter följer två frågor som blev intressant efter vårt resultat.

5.1. Sammanfattning av resultat

Syftet med studien är att skapa kunskap om barns möjligheter till estetiska uttrycksformer i ateljémiljöer.

Frågorna som vi använde oss av som vägledning genom studiens gång var:

- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där barn får möjlighet att behärska alla typer av tekniker som målning, teckning och arbete med lera?
- På vilket sätt utgör ateljén i förskolan en plats där förskollärare samt barnen i verksamheten blir inspirerade till att utforska tankar och idéer som uppstår i verksamheten?

Resultat som vi kommit fram till är:

- i. Att ateljéns placering på förskolan påverkar verksamhetens användande av den.
- ii. Ett andra resultat är att miljön i ateljén bör vara uppbyggd på ett tillåtande sätt, detta genom att materialet placeras så att barnen själva kan ta av det och att rummet genomsyrar en tillåtande atmosfär.

Här kommer vi diskutera det resultat som vi kommit fram till i vår studie. Vi kommer även att jämföra resultatet med tidigare forskning.

5.2. Ateljéns placering på förskolan påverkar verksamhetens användande av den.

Det framkom av analysen att ateljén mestadels används som ett förråd. Där material finns tillgängligt att hämta in till respektive avdelning. Ateljén används inte som en plats dit barn och förskollärare går för att uttrycka sig genom estetiska uttrycksformer. Vecchi (2010) skriver att innebörden av ordet ateljé är en plats där fantasi, erfarenhet, kreativitet och uttryck kan vävas samman och komplettera varandra. Även Wendell (2013) uttrycker att ateljéns huvudsakliga syfte är att ge barnen möjlighet att få uttrycka sig i det icke verbala språket. Utifrån vår analys kan vi tolka att ateljén är en plats där det finns möjlighet till att väva samman fantasi, erfarenhet, kreativitet och uttryck samt att få möjlighet att uttrycka sig i det icke verbala språket. Dock kan vi se genom vår analys att ateljén som plats inte används till just detta ändamål. Istället tar de med sig material från ateljén in till respektive avdelning, där barnen får möjlighet att väva samman dessa egenskaper. Ateljén i sig får då inte den innebörd av att vara en plats dit barnen går för att få uttrycka sig genom estetiska uttrycksformer.

En annan upptäckt som vi gjorde var att om ateljén hade varit visuellt ansluten till avdelningen, hade de troligtvis använt sig mer av den. Detta resultat kan vi jämföra med det Vecchi (2010) beskriver om ateljéns placering, att den bör vara visuellt synlig för barnen. Genom att göra ateljén visuellt synlig hade barnen fått möjlighet att i större utsträckning uttrycka sig genom de estetiska uttrycksformerna. En fundering som väckts är att förskollärarna kanske skulle blivit mer inspirerade att använda sig mer av ateljén som plats om den varit visuellt synlig. Därav hade barnen fått ta del av det varierande materialet och olika tekniker som ateljén erbjuder.

5.3. Miljön i ateljén bör vara uppbyggd på ett tillåtande sätt genom att materialet placeras så att barnen själva kan ta del av det och att rummet genomsyrar en tillåtande atmosfär.

Vi är medvetna om att de flesta förskollärare troligtvis inte skulle tycka att miljön i förskolan ska genomsyra en otillåten atmosfär. Men i vår studie kunde vi se att även om förskollärarna vill ha en tillåtande atmosfär i ateljén så fanns det omständigheter som visade att den i vissa fall inte var tillåten.

I analysen såg vi hur barnen påverkas av placeringen av materialet och att förskollärarnas tillåtande arbetssätt främjar utforskandet i ateljén. Syftet med ateljéns uppbyggnad var att material skulle vara synligt för de som vistas i ateljén, samt att materialet skulle inspirera till nya tankar och ideer. Vecchi (2010) påpekar vikten av att ateljémiljön ska ge ett fint intryck samt att det ska synas att miljön blir väl omhändertagen. Denna sorts miljö gynnar ett utforskande arbetssätt som bidrar till ett välbefinnande och till en estetisk upplevelse. I vår analys kunde vi se att ateljén hade potential att bidra till ett fint intryck samt gynna ett utforskande arbetssätt.

I analysen kom vi fram till att miljön i ateljén bör vara uppbyggd så att rummet genomsyrar en tillåtande atmosfär. Vilket innebär att materialet är placerat så att barnen själva kan plocka

av det och att förskollärarna gör barnen medvetna om var materialet finns och att det är tillåtet att använda sig av det. Det blev tydligt för oss genom vår analys att materialet inte nödvändigtvis behöver placeras synligt för barnen som Parnell (2011) påpekar för att barnen ska kunna utforska det. Till skillnad från hur Parnell redogör materialets placering, kunde vi till följd av vår analys komma fram till att det snarare handlar om att förskollärarna bör göra barnen medvetna om var materialet finns och att det är tillåtet att användas. Dock visar vår studie att miljön inte blir tillåtande endast för att barnen vet var materialet finns, barnen påverkas även av placeringen av materialet som Strong-Wilson och Ellis (2007) och Parnell (2011) påpekar. Placeringen påverkar barnen när de till exempel inte når materialet och blir då beroende av en förskollärare för att kunna nå materialet och på så sätt kunna uttrycka sina tankar och idéer.

Vi jämför vår analys med vad Dahlberg och Åsén (2011) skriver om Malaguzzis filosofi om synen på barnet, där hen beskriver barnet som självständigt och med förmåga att tänka själv. Detta går delvis emot hur ateljéns uppbyggnad såg ut på den aktuella förskolan. Där det framgår i intervjuerna att syftet med deras ateljé är att göra den tillåtande och inspirerande. Dock blir det svårt för barnen att vara självständiga när behovet av en vuxen alltid finns, då de inte når allt material. Syftet till en sådan uppbyggnad kan uppfattas som mer accepterad om det finns en avsikt med att det aktuella materialet som barnen inte når är ett material som kan vara farligt för barnen att använda på egen hand, exempelvis limpistoler som barnen kan bränna sig på. Denna bedömning av vilket material som barnen inte ska använda på egen hand bör förskollärarna göra efter hur barngruppen ser ut.

Utifrån vår analys kunde vi se att utformningen av miljön i form av placering av material och förskollärarnas tillåtande arbetssätt är en viktig faktor. Detta resulterar i att barnen fritt kan utforska sina tankar och idéer. Strong-Wilson och Ellis (2007) beskriver miljön som den tredje pedagogen och de andra två pedagogerna är barnen och förskollärarna. Dessa tre olika pedagoger står i ständigt samspel med varandra, vilket innebär att förskollärarna har ansvar för att utforma ateljén på ett sätt som främjar barnens utforskande. I vår studie kunde vi se hur förskollärarna utformade miljön utefter barnens intresse. Då förskollärarna beskriver i intervjuerna att de förändrar miljön efter den aktuella barngruppens intressen, då de plockar bort och lägger till material för att på så sätt hålla miljön levande och bjuda in barnen till fortsatt kreativt skapande. Genom det ständiga samspelet kan förskollärarna utforma ateljén så att den blir tillåtande utifrån barnens intressen, som i sin tur leder dem vidare i utforskandet.

I läroplanen för förskolan skriver Skolverket (2010) att förskollärarna har ansvar för miljöns utformning och att den anpassas efter den aktuella barngruppen och barngruppens intresse. En anledning till att material placerats högt upp kan vara material som barnen i den aktuella barngruppen ej har visat intresse för. Här får förskolläraren rollen som en medutforskare eftersom förskollärarna ser till barnens intressen och utvecklar miljön till en plats för vidare utforskning.

5.4. Konsekvenser av studiens resultat för förskolans verksamhet.

Under vår analys fastnade vi för uttrycket tillåtande miljö, uttrycket synliggjordes under intervjutillfällerna tillsammans med förskollärarna. När vi läst artiklar och annan litteratur har vi ej hittat något material som tar upp tillåtande miljö. Vecchi (2010) beskriver att ateljén bör ge ett fint intryck och det ska synas att den blir väl omhändertagen, Vecchi tar även upp att placeringen av ateljén är viktig. I vår analys kom vi fram till att om ateljén på den aktuella förskolan hade legat visuellt synlig för den dagliga verksamheten, så hade den troligtvis använts mer än den gör idag. Det framkommer att ateljén är en inspirerande miljö både av förskollärarna och barnen i intervjuerna samt vår egna observation. Barnen uttrycker att de vill pyssla när de är i eller ser ateljén. Dock uttrycker förskollärarna att tid är en bidragande faktor till att de inte använder ateljén i den mån som de skulle vilja. Vi håller med Vecchi om att placeringen av ateljén är en viktig faktor vad gäller användandet av ateljén. Dels för att det underlättar för arbetslaget, då en personal inte försvinner från verksamheten med ett mindre antal barn. Men även för att den visuella ateljén vidare inspirerar till att barn och förskollärare utforskar tankar och idéer som uppstår i den dagliga verksamheten. Den visuella ateljén kan bidra till att det dagliga arbetet i verksamheten inspireras till att använda sig av olika material och tekniker för att vidare utveckla arbetet. Ateljén kan då vara med och påverka främjandet av de olika estetiska uttrycksformerna, samt att finna nya rötter och vägar i det Nordin-Hultman (2004) benämner som det rhizomatiska- eller projekterande arbetssättet.

Parnell (2011) beskriver tillgängligheten samt lägger stor vikt i att det material som erbjuds i ateljén bör vara varierande och finnas i riklig mängd. Med varierande material menar Parnell återvinningsmaterial som till exempel glaspärlor, rör, mosaik och material från naturen. Även här nämner inte Parnell den tillåtande miljön, utan fokuserar på materialets innehåll och placering.

Vi anser att det som Vecchi (2010), Nordin-Hultman (2004) och Parnell (2011) redogör för i sina texter är en del av begreppet tillåtande miljö. Det vi kopplar som en del av den tillåtande miljön är det som Vecchi lyfter fram om ateljéns visuella placering samt att den ska ge ett fint intryck. Även det som Nordin-Hultman beskriver som rhizomatiskt arbetssätt där förskollärarna utgår från barnens tankar och idéer samt det Parnell belyser om ateljéns material och dess placering kan kopplas till den tillåtande miljön. Dock har begreppet en tillåtande miljö fått en bredare innebörd för oss genom vår studie. Det innefattar även delaktiga förskollärare som med ett demokratiskt förhållningssätt erbjuder barnen tillgång till allt material dels genom presentation och placering, men även genom att göra barnen medvetna om att det är tillåtet att ta av materialet. Genom att förskollärarna har ett förhållningssätt som visar barnen att det är tillåtet att använda sig av allt material anser vi att ateljémiljön blir till en tillåtande miljö. En kombination av en ateljé som har rikligt med varierat material och att det placeras på ett inbjudande sätt samt att förskollärarnas förhållningssätt utstrålar en tillåtande atmosfär kring användandet av materialet. Vi kan då se ett samband av hur Malaguzzi beskriver barnet som kompetent, vara självständigt och med förmåga att tänka själv.

Vi kan även koppla begreppet tillåtande miljö vidare till hur Strong-Wilson och Ellis (2007) och Lindö (2009) beskriver miljön som den tredje pedagogen utifrån Reggio Emiliafilosofin, där de menar att barn, förskollärare och miljö står i samspel med varandra. Här poängteras det att alla dessa tre faktorer påverkar varandra och har lika stor del i den pedagogiska verksamheten. Även Nordin-Hultman (2004) beskriver hur barnen påverkas av såväl den mänskliga miljön som den materiella miljön. Här kan vi se hur sambandet mellan placering av materialet i ateljén och hur förhållningssättet från förskollärarna påverkar barnens möjlighet till att uttrycka sig genom estetiska uttrycksformer.

Scott (2005) och Wendell (2013) beskriver vikten av att förskollärarna är lyhörda till barnens tankar, teorier och hypoteser, för att tillsammans med barnen kunna utforska vidare och föra deras tankeprocess framåt. Här får förskolläraren rollen som medutforskare, vilket innebär att förskolläraren erbjuder barnen ett varierat material samt ge dem utrymme att självständigt finna nya vägar i deras tankeprocesser. Vi kan tolka detta tillsammans med vår analys att förskollärarna behöver se varje enskilt barn och hitta de individuella verktyg som kan främja barnens utforskning. Förskollärarna finns då som ett stöd och ser till barnens olika behov för att de utifrån sina egna förutsättningar ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

5.5. Metoddiskussion

Under studiens framväxt har vi kritiskt granskat mängden av insamlat material. Vårt arbete hade kunnat berikas genom att jämföra olika ateljémiljöer med varandra. Dock har omständigheter varit sådana att tid till att samla in mer data inte funnits. Vi tror att vår studie berikats av att vi använt oss av tre olika synvinklar: Genom vår observation, utifrån barnens och förskollärarnas tankar kring ateljémiljön. Vi hade kunnat samla in data från olika ateljémiljöer om vi enbart hade fokuserat på en slags metod. Då hade vi fått välja om vi velat observera eller göra intervjuer. Detta kan vi också ställa oss kritiska till, då dessa tre infallsvinklar har varit betydelsefulla i vår studie.

En självkritisk tanke kring vårt urval av informanter är att de kan ha blivit påverkade av att en av oss var bekant med dem sedan tidigare. Denna relation kanske påverkade deras svar under intervjutillfällena genom att de besvarade frågorna med vad de trodde vi förväntade oss som svar från dem.

5.6. Vidare forskning

Avslutningsvis ser vi möjligheter till fortsatt forskning kring hur förskollärarna kan skapa en tillåtande miljö i den dagliga verksamheten och hur denna miljö kan påverka barnens möjligheter till vidare utforskande.

6. Litteraturförteckning

- Alnervik, K., Kennedy, B., & Göthson, H. (2013). Epilog. i K. Alnervik, B. Kennedy, & H. Göthson, *Ljuspunkten -Barns relation till fenomenet och begreppet ljus* (s. 159-182). Stockholm: Liber AB.
- Aulin-Gråhamn, L., & Thavenius, J. (2003). *Kultur och estetik i skolan*. Malmö: Malmö Högskola.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: LiberAB.
- Dahlberg, G., & Åsén, G. (2011). Loris Malaguzzi och den pedagogiska filosofin i Reggio Emilia. i A. Forsell, *Boken om pedagogerna* (s. 238-263). Stockholm: Liber AB.
- Eriksson Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger. Om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. Umeå: Pedagogiska institutionen.
- Kragh-Müller, G. (2010). Ögat hoppar över muren- om pedagogiken i Reggio Emilia. i G. Kragh-Müller, F. Ørsted Andersen, & L. Veje Hvitved, *Goda lärmiljöer för barn* (s. 39-60). Lund: Studentlitteratur AB.
- Kragh-Müller, T. (2010). Fri lek och lärande. i G. Kragh-Müller, F. ØrLinsted Andersen, & L. Veje Hvitved, *Goda lärmiljöer för barn* (s. 17-36). Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindö, R. (2009). *Det tidiga språkbudet*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber AB.
- Löfstedt, U. (1999). *Bildskapande verksamhet i förskolan*. Jönköping: Jönköping University Press.
- Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektsskapande*. Stockholm: Liber AB.

- Parnell, W. (2011). Revealing the experience of children and teachers even in their absence: Documenting in the early childhood studio. *Journal of Early Childhood Research*, 9(3), 291-309. doi: 10.1177/1476718X10397903
- Saar, T. (2005). *Konstens metoder och skolans träningslogik*. Karlstad: Universitetstryckeriet.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98 (2 rev. uppl.)*. Stockholm: Skolverket.
- Scott, W. (2005). Lyssna och lära. i L. Abbot, & C. Nutbrown, *Erfarenheter från förskolan i Reggio Emilia* (s. 35-44). Lund: Studentlitteratur.
- Strong-Wilson, T., & Ellis, J. (2007). Children and Place: Reggio Emilia's Environment As Third Teacher, *Theory Into Practice*, 46 (1), 40-47. doi: 10.1080/00405840709336547
- Säljö, R. (2011). L.S. Vygotskij- forskare, pedagog och visionär. i A. Forsell, *Boken om pedagogerna* (s. 153-177). Stockholm: Liber AB.
- Thornberg, R. (2014). Värdepedagogik: En introduktion. i E. Johansson, & R. Thornberg, *Värdepedagogik -Etik och demokrati i förskola och skola* (s. 19-34). Stockholm: Liber AB.
- Vecchi, V. (2010). *Art and creativity in Reggio Emilia Exploring the role and potential of ateliers in early childhood education*. New York: Routledge.
- Wendell, H. (2014). A Reggio-Inspired Music Atelier: Opening the Door Between Visual Arts and Music. *Early Childhood Education Journal*, 42 (4), 287-294. doi: 10.1007/s10643-013-0610-9
- Åberg, A., & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik -Etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber AB.

Bilaga 1. Intervjufrågor

Intervjufrågor till förskollärare.

- Det står i läroplanen för förskolan att ”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama” (skolverket, 2010, s.10).
- Hur gör ni för att barnen ska få ta del av så många olika uttrycksformer som möjligt?
- Hur tror du miljön och materialet främjar barnen till att vara kreativa?
- Hur tänker ni när ni organiserar miljö och material?
- Vart sker oftast den kreativa processen tillsammans med barnen?
- När är ni i ateljén och vad gör ni när ni är där?

Underlagsfrågor till intervju/samtal tillsammans med barnen.

- Vad brukar ni göra i ateljén?
- Har ni tillgång till allt material i ateljén?
- Hur gör ni med materialet som ni inte når?
- Får ni använda er av allt material i ateljén? Eller är det något material som förskollärarna nekar er att använda?
- När får ni vara i ateljén? Kan ni vara själva eller måste någon förskollärare vara i ateljén tillsammans med er?

Bilaga 2. Stödanteckningar inför observation

- Vad förväntas vi göra i rummet?
- Vem är den uppbyggd för?
- Inspirerande miljö?
- Färdigt material?
- Återvinningsmaterial?
- Organisation av material?
- Inbjudande för barn och vuxna?

Bilaga 3. Samtycke för minderåriga att delta i studentforskning

Samtycke för minderårig att delta i studentforskning

Förskolläraryrket – Examensarbete (LEXP16v16) – Våren 2016

Jennifer Madsen & Anna Rosengren genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskolläraryrket vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om att vi vill ta reda på barns tankar om lärande i Ateljémiljön.

Jennifer Madsen & Anna Rosengren genomför denna studie i syfte att synliggöra och bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet och fullgöra kraven för att bli examinerad från förskolläraryrket på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Om du accepterar att ditt barn får delta i denna studie kommer ditt barn att bli involverad i en eller flera av följande forskningsaktiviteter i förskolans lokaler:

____ Bli observerad av studentforskaren när han/hon deltar i ordinarie förskoleaktiviteter.

____ Samtalar med studentforskarna i informella gruppintervjuer.

All information som genereras kommer att anonymiseras vilket garanterar att ditt barn inte kan bli identifierat. Dessutom kommer all information som genereras förvaras på ett säkert sätt som förhindrar att det försvinner t ex genom stöld.

Du har din fulla rätt att avbryta ditt barns deltagande och därmed ta tillbaka samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig,

Robert Lecusay (robert.lecusay@ju.se), eller examinator, Monica Nilsson (monica.nilsson@ju.se)

Om du accepterar att ditt barn får delta, vänligen skriv under nedan.

Förälder/Vårdnadshavares kontakt information, telefon och/eller email:

Datum

Underårig deltagares namn

Förälder/vårdnadshavares signatur

Förälder/Vårdnadshavares

Namnförtydligande

Studentens signatur

Bilaga 4. Samtycke för vuxen till deltagande i studentforskning

Samtycke för vuxen till deltagande i studentforskning

Förskolläraryrket – Examens arbete (LEXP16v16) – Våren 2016

Jennifer Madsen & Anna Rosengren genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskolläraryrket vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om att vi vill ta reda på barns tankar om lärande i Ateljémiljön.

Jennifer Madsen & Anna Rosengren genomför denna studie i syfte att synliggöra och bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet och fullgöra kraven för att bli examinerad från förskolläraryrket på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Om du accepterar att delta i denna studie kommer du att bli tillfrågad om att delta i en eller flera av följande aktiviteter:

____ Delta i en intervju/intervjuer relaterat till forskningsämnet.

____ Tillåtelse att observera miljö.

All information som genereras kommer att anonymiseras vilket garanterar att du inte kan bli identifierad. Dessutom kommer all information som genereras förvaras på ett säkert sätt som förhindrar att det försvinner t ex genom stöld.

Du har din fulla rätt att avbryta deltagande samt att ta tillbaka samtycke när som helst och utan några påföljder.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig, Robert Lecusay (robert.lecusay@ju.se), eller examinator, Monica Nilsson (monica.nilsson@ju.se)

Om du accepterar att delta, vänligen skriv under nedan.

Deltagarens kontaktinformation, telefon och/eller email: _____

Datum

Deltagarens signatur/Namnförtydligande

Studentens namn/Namnförtydligande
